

7. Світовий банк збільшив фінансування боротьби з коронавірусом до \$ 14 млрд [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/647959.html>.

8. У МВФ розповіли, як коронавірус може вплинути на глобальну економіку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/03/12/658015/>.

9. Ярослав В. МВФ готовий виділити \$1 трлн на боротьбу з кризою, яку спричинив коронавірус [Електронний ресурс] / Вінокуров Ярослав – Режим доступу до ресурсу: <https://hromadske.ua/posts/mvf-gotovij-vidiliti-dollar1-trln-na-borotbu-z-krizoyu-yaku-sprichiniv-koronavirus>.

Буз А.⁵

МЕХАНІЗМ ПЕРЕХОДУ ВІД ІНСТРУМЕНТУ DOUBLE IRISH ДО GREEN JERSEY ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ІРЛАНДІЇ

На тлі економічної глобалізації національне законодавство в сфері оподаткування не завжди розвивається адекватно до нових викликів, що виникають внаслідок ускладнення процесів діяльності багатонаціональних підприємств, волатильності потоків капіталу і активної диджиталізації. Ці фактори створюють умови для ухилення від оподаткування, перш за все для великих БНП, підриваючи таким чином універсальність і справедливість існуючих податкових систем [1].

Одним з основних інструментів, що використовуються БНП для ухилення від оподаткування без формального порушення чинного законодавства, є так зване *розмивання бази оподаткування та переміщення прибутку* (Base Erosion and Profit Shifting, BEPS) – набір стратегій податкового планування, що дозволяють компаніям заявляти свої прибутки для обкладення податками в юрисдикціях, де ними не велась сприяла вилученню цих прибутків економічна діяльність, а ставки податку на прибуток при цьому відносно низькі (або нульові). Масштаби використовуваних схем можуть бути настільки великими, що викривлюють економічні показники на рівні економіки цілої країни.

У цьому руслі доречно розглянути феномен *«лепреконової економіки»* – це зростання ВВП Ірландії в 2015 році на 26,3%, яке згодом було переглянуте до 34,4% в публікації, оприлюдненій 12 липня 2016 р. Центральним статистичним управлінням Ірландії (CSO), в якій переглядаються національні рахунки Ірландії за 2015 рік (Рис. 1). Цей термін був введений лауреатом Нобелівської премії *Полом Кругманом*, щоб відзначити той факт, що довгострокове спотворення ірландських економічних даних потоками бухгалтерського обліку, пов'язаними з податками, досягло кульмінації. За словами Кругмана, що цей термін є характерною рисою всіх «податкових прихистків» [2].

У той час як подія, яка викликала штучне зростання ВВП Ірландії, відбулася в першому кварталі 2015 року, ірландське CSO було змушене відкласти перегляд ВВП і відредагувати публікацію своїх регулярних економічних даних в 2016-2017 роках, щоб захистити «особистість» джерела, як того вимагає законодавство Ірландії [3].

12 липня 2016 року ірландська держава зв'язала перегляд зростання в 2015 році з рядом факторів, в тому числі із закупівлями літаків (Ірландія є центром сек'юритизації літаків) і рекласифікацією технологічних і фармацевтичних корпоративних балансів після закриття податкової схеми Double Irish в 2014 році, незважаючи на те, що існуючі користувачі Double Irish повинні були до 2020 року відмовитися від свого ірландського інструменту BEPS [4].

У вересні 2016 року економісти припустили, що «лепреконова економіка» сталася через *реструктуризацію Apple Apple Sales International (ASI)*, яка, як вони знали, була в центрі розслідування Комісії ЄС в 2004-2014 роках по ірландській схемі BEPS від Apple, відомої як Double Irish. У той час як Double Irish є широко використовуваним ірландським інструментом BEPS, ірландська дочірня компанія Apple, ASI, використовувала гібридну версію, схвалену Управлінням зі зборів і податків (Revenue Commissioners), яка, за твердженням Комісії ЄС, була державною допомогою.

Пост, опублікований С. Коффі в січні 2018 року, також показав, що Apple реструктурувались в інструмент BEPS CAIA [4]. Попередній гібридний інструмент Double-Irish BEPS від Apple чинив помірний вплив на економічні дані Ірландії, так як він знаходився у офшорі. Проте, завдяки оншорингу їх інтелектуальної власності (ІВ) з Джерсі за допомогою інструменту CAIA BEPS, повний

⁵ Студент 3-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Підчоса О. В., к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів.

ефект від прибутку в розмірі близько 40 млрд дол. США, яку ASI зміщував до 2015 року (див. Таблиця 1), з'явився в ірландських національних рахунках; і був еквівалентний більш ніж 20% ірландського ВВП. МВФ почав корелювати вплив продажів Apple iPhone на ірландський економічний цикл.

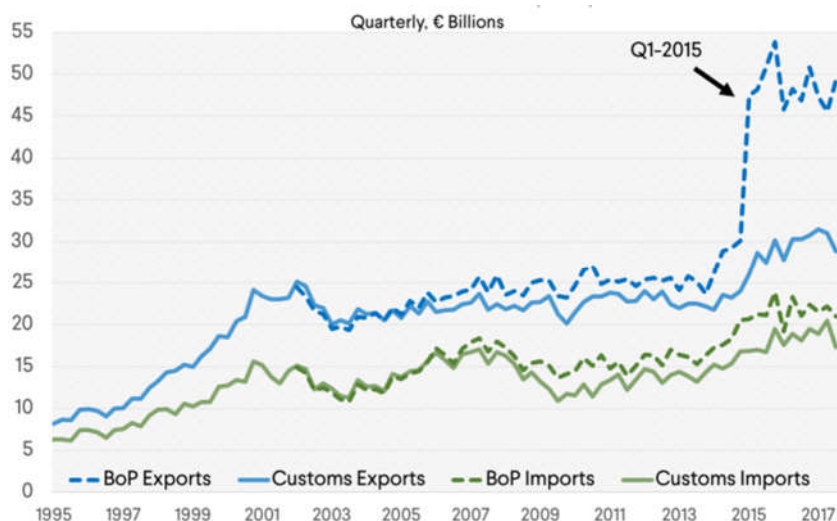

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту Ірландії (1995-2017 рр.)

Джерело: CSO

Таблиця 1.

Оцінка прибутку, перенесеної через ірландську дочірню компанію Apple, Apple Sales International (ASI) з 2004 по 2014 рік

Рік	Перенесений прибуток ASI (USD m)	€/€ (середнє)	Перенесений прибуток ASI (EUR m)	Ставка корп. податку Ірландії	Ухилено від податків (EUR m)
2004	268	.805	216	12.5%	27
2005	725	.804	583	12.5%	73
2006	1,180	.797	940	12.5%	117
2007	1,844	.731	1,347	12.5%	168
2008	3,127	.683	2,136	12.5%	267
2009	4,003	.719	2,878	12.5%	360
2010	12,095	.755	9,128	12.5%	1,141
2011	21,855	.719	15,709	12.5%	1,964
2012	35,877	.778	27,915	12.5%	3,489
2013	32,099	.753	24,176	12.5%	3,022
2014	34,229	.754	25,793	12.5%	3,224
Всього	147,304		110,821		13,853

Джерело: [6]

Таким чином, у цілому, зростання ВВП в 2015 році було викликане передачею в Ірландію 300 млрд євро капітальних активів. Ці активи стосувались ІВ і патентів, що належать фармацевтичній компанії Allergan і виробникові комп'ютерів Apple. «Лепреконова економіка» ознаменувала заміну забороненого ірландського інструменту BEPS, «Подвійна ірландська з голландським сендвічем» (Double Irish), на більш потужний інструмент «Капітальні відрахування на нематеріальні активи» (Capital Allowances for Intangible Assets, CAIA) (або «Green Jersey»). Apple використовувала інструмент CAIA BEPS для реструктуризації свого гібридного інструмента Double Irish BEPS, на який Комісія ЄС в серпні 2016 року наклала штраф в розмірі 13 млрд євро за незаконне ухилення від ірландських податків [6]. В результаті «лепреконової економіки», Ірландія була оцінена як найбільший в світі «податковий притулок».

Розглянемо концепцію цього механізму BEPS: у принципі, CAIA слідує першим трьома кроками базової структури Double Irish і Single Malt (Табл. 2). CAIA і Double Irish (і Single Malt) використовують одні й ті ж базові компоненти і методи (наприклад, нематеріальний актив повинен бути створений і значно переоцінений в податковому притулку). **Основні відмінності** між інструментом CAIA BEPS і двома іншими наведені нижче [11]:

- CAIA використовує ефект Double Irish в національних рахунках Ірландії, що призводить до ще більшого спотворення ірландського ВВП/ВНП;

- у той час як ефективна податкова ставка для Double Irish близька до нуля, ірландська держава час від часу обмежувала розмір відрахувань по CAIA до 80%, даючи ефективну податкову ставку 2,5%;

- надаючи міжфірмове фінансування для покупки нематеріального активу, податок, який ухиляється через CAIA, майже вдвічі перевищує податок з Double Irish;
- хоча лазівка для Double Irish була закрита, CAIA є більш усталеною податковою концепцією на міжнародному рівні, хоча і тільки для матеріальних активів.
- як і всі ірландські інструменти BEPS, ірландська дочірня компанія повинна провести «відповідну угоду» з придбаною ІВ. «Бізнес-план» повинен бути підготовлений з урахуванням рівня зайнятості та заробітної плати в Ірландії, прийнятного для Ірландії протягом періоду, коли потрібні капітальні відрахування. Якщо ірландське дочірнє підприємство буде ліквідовано протягом 5 років, то нематеріальні капітальні вкладення CAIA підлягають поверненню, що називається «clawback» («повернення раніше даного»).

Таблиця 2

Механізм CAIA BEPS

I. Корпорація США (CORP) розробляє нове програмне забезпечення в США вартістю 1 мільйон доларів
II. CORP продає його Бермудській компанії, яка їй повністю належить, (BER1) за 1 мільйон доларів (в ідеалі за собівартістю)
III. BER1 переоцінює його до 1 млрд дол. (як нематеріальний актив згідно з GAAP) і реєструє прибуток на Бермудах (не обкладається податком)
IV. Ірландська дочірня компанія IRL1 купує цей нематеріальний актив у BER1 за 1 млрд доларів
V. Згідно з правилами CAIA, IRL1 може списати 1 млрд доларів, сплачених за нематеріальний актив цієї групи, з ірландського податку
VI. Крім того, BER1 надає IRL1 10-річний внутрішньофірмовий кредит на суму 1 млрд дол. США для покупки нематеріального активу з процентною ставкою близько 7%
VII. Протягом наступних 10 років IRL1 вимагає податкових пільг як при покупці на суму 1 млрд дол. США (в рамках CAIA), так і по процентних ставках по кредитах між групами
VIII. Протягом 10 років IRL1 продає цей актив кінцевим споживачам в усьому світі, накопичуючи прибуток
IX. Протягом 10 років CORP відповідно до свого виробничого циклу створює нове програмне забезпечення і повторює кроки I-III
X. Після закінчення 10 років IRL1 захищає ірландський прибуток в розмірі 1,7 млрд доларів від ірландського податку
XI. Наприкінці 10 років BER1, який отримав покупну ціну в 1 мільярд доларів і відсотки по кредитах в вигляді 0,7 мільярдів доларів, не платив податок
XII. Наприкінці 10 років IRL1 повторює кроки від IV до IX, і купує новий нематеріальний актив у BER1 за 1 мільярд доларів

Джерела: [9; 10]

Отже, CAIA використовує прийнятну податкову концепцію надання резервів капіталу для покупки активів. Однак Ірландія перетворює його на інструмент BEPS, надаючи знижки на покупку нематеріальних активів, і особливо активів ІВ, і, що особливо важливо, коли власником нематеріальних активів є «пов'язана сторона» (наприклад, дочірня компанія). Такі умови виявилися сприятливими для БНП: у травні 2019 року повідомлялося, що Microsoft перевела 52,8 млрд доларів активів ІВ в Ірландію. У січні 2020 року Irish Times припустила, що Google Inc. також розглядає можливість використання інструменту CAIA BEPS.

«Лепреконова економіка» була найбільшою з коли-небудь існуючих заходів з розмивання податкової бази і виводу прибутку з-під оподаткування (BEPS), а також найбільшою гібридною податковою інверсією корпорацій США, яка мала для економіки приймаючої країни наступні наслідки. У вересні 2016 року Ірландія стала першою з основних податкових гаваней, які «увійшли в чорний список» країн G20. У лютому 2017 року Ірландія замінила ВВП на «модифікований ВНД (або ВНД*)» (ірландський ВВП в 2017 році склав 162% від ірландського ВНД 2017 року, в той час як станом на 28 березня 2017 року ВВП 28 країн ЄС становив 100% ВНД) [7]. У 2018 році ОЕСР показала, що публічні «показники боргу» Ірландії різко відрізняються в залежності від того, чи використовується відношення «Борг до ВВП», «Борг до ВНД*» або «Борг на душу населення»; а в 2019 році, за оцінками МВФ, 60% прямих іноземних інвестицій Ірландії були «фантомними» [8].

Уряд ініціював введення «зворотного лепреконового податку» для відтоку ІВ: нове податкове законодавство класифікує будь-який прибуток, отриманий в Ірландії в результаті транснаціонального продажу своєї ірландської ІВ в іншу юрисдикцію, як ірландський приріст капіталу. Проте виникають сумніви, чи зможе такий податок змінити порядок речей: у 2015 році відбулося кілька «переміщень балансу» з компаніями, які придбали ІВ, в той час як резидент за межами країни ставав ірландським резидентом [12]. Цілком можливо, що компанії, які володіють ІВ, щодо яких в даний час запитуються капітальні відрахування, можуть стати нерезидентами і відмовитися від стягування податків в Ірландії. Якщо вони підуть таким чином, не буде транзакції, яка викличе зобов'язання з податку на виведення. У кінцевому підсумку, при введенні корективних змін або адміністративних заборон БНП завжди знаходять шляхи скористатися ситуацією на свою користь – для запобігання подібним схемам необхідна координація на різних рівнях та гомогенізація податкового регулювання, що видається особливо складною задачею в умовах світової економічної дезінтеграції.

Список використаних джерел

1. Рогач О. Багатонаціональні підприємства та діджиталізація міжнародного виробництва/ Міжнародні відносини. Серія "Економічні науки", 2019, 2, вип.20. с.84-87
2. Krugman, P., 2020. Your Money Or Your Life?. [online] Static.nytimes.com. Available at: <https://static.nytimes.com/email-content/PK_sample.html> [Accessed 15 March 2020].
3. National Income And Expenditure Annual Results 2015 - CSO - Central Statistics Office (2016). [online] Available at: <<https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/nie/nationalincomeandexpenditureannualresults2015/>> [Accessed 11 March 2020].
4. McDonald, H., 2014. Ireland To Abolish Controversial 'Double Irish' Tax Arrangement. [online] the Guardian. Available at: <<https://www.theguardian.com/world/2014/oct/14/ireland-abolish-double-irish-tax-scheme-apple>> [Accessed 11 March 2020].
5. Coffey, S., 2018. Chairman, Fiscal Advisory Council: 'There's Been A Very Strong Recovery - We Are Now Living Within Our Means'. [online] Independent. Available at: <<https://www.independent.ie/business/irish/chairman-fiscal-advisory-council-theres-been-a-very-strong-recovery-we-are-now-living-within-our-means-36500320.html>> [Accessed 15 March 2020].
6. Coffey, S., 2018. What Apple Did Next. [online] Economic-incentives.blogspot.com. Available at: <<http://economic-incentives.blogspot.com/2018/01/what-apple-did-next.html>> [Accessed 4 March 2020].
7. Whelan, S., 2017. Leprechaun-Proofing Economic Data. [online] RTE.ie. Available at: <<https://www.rte.ie/news/analysis-and-comment/2017/0204/850115-leprechaun-economics/>> [Accessed 19 March 2020].
8. Finance.gov.ie. 2020. OECD Economic Surveys IRELAND MARCH 2018. [online] Available at: <<http://www.finance.gov.ie/wp-content/uploads/2018/03/OECD-survey.pdf>> [Accessed 6 March 2020].
9. Arthur Cox Law. 2015. *Ireland As A Location For Your Intellectual Property Trading Company*. [online] Available at: <<https://web.archive.org/web/20180323092245/http://www.arthurcox.com/wp-content/uploads/2015/04/Arthur-Cox-Ireland-as-a-location-for-your-IP-Trading-Company-April-20152.pdf>> [Accessed 7 March 2020].
10. Earlsfort Centre. 2011. *Finfacts: Irish Business, Finance News On Economics*. [online] Available at: <http://www.finfacts.com/biz10/Ireland_tax_multinationals_IP_intellectual_Property.pdf> [Accessed 7 March 2020].
11. Maples and Calder. 2018. *Maples And Calder Ireland Intellectual Property 2018 | Intangible Asset | Corporate Tax*. [online] Available at: <<https://de.scribd.com/document/377485537/Maples-and-Calder-Ireland-Intellectual-Property-2018>> [Accessed 7 March 2020].
12. Rogach O. Foreign Direct Investment: Dynamics and Structural Changes./ *Journal of Global Economy Review* № 9, pp. 4-11.

Вдовиченко І.⁶

«ЧОРНІ ЛЕБЕДІ» 2020 АБО ЦИКЛІЧНА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА

Спалах коронавірусу є непередбачуваним явищем у світі, але він вже завдав страждань людству і спричинив справжній економічний шок в усьому світі. За припущенням, якщо піки епідемії в Китаї в I кварталі 2020 р. та спалахи в інших країнах виявляться слабкими і стримуючими,

⁶ Студент 2-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Підчоса О. В., к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів.